Harri Kukka
Neuvotteleva virkamies
Maa- ja metsätalousministeriö
25.2.2025

EHDOTUKSET KALASTUKSENVALVONTAA KOSKEVIKSI KOMISSION SÄÄDÖKSIKSI (E 2/2025 vp)

1 Tausta ja ehdotusten tavoite

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 22 päivänä marraskuuta 2023 asetuksen (EU) 2023/2842 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 1967/2006 ja (EY) N:o 1005/2008 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 ja (EU) 2019/473 muuttamisesta kalastuksenvalvonnan osalta (jäljempänä *revisioasetus)*. Asetuksesta päätettäessä Suomi äänesti neuvostossa sen hyväksymistä vastaan eduskunnan kantaa noudattaen (U 66/2018 vp).

Revisioasetuksella muutettu unionin kalastuksenvalvontajärjestelmää koskeva neuvoston asetus (EY) N:o 1224/2009 (jäljempänä neuvoston asetus) antaa komissiolle paljon valtuuksia hyväksyä täydentäviä ja yksityiskohtaisia sääntöjä delegoiduilla ja täytäntöönpanosäädöksillä. Näiden säädösten antaminen ajoittuu pääpiirteissään seuraavasti:

1) 24.5.2024: Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2024/1474 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 14 artiklan 4 kohdan a alakohdan soveltamista koskevista säännöistä siltä osin kuin on kyse pienten pelagisten lajien kalastuksen, teollisen kalastuksen ja trooppisten tonnikalojen kurenuottakalastuksen lajittelemattomina purettujen ja jälleenlaivattujen saaliiden arvioimisessa sovellettavasta sallitusta poikkeamasta. Tässä asetuksessa vahvistetaan edellytykset sellaisen poikkeuksen soveltamiselle, joka koskee mm. lajittelemattomina purettujen pelagisten saaliiden arvioinnissa sallittuja poikkeamia. Käytännössä asetuksen merkitys Suomen kannalta liittyy siihen, että asetuksessa määritetään edellytykset, joiden täyttyessä kalan purkamissatama voidaan hyväksyä sellaiseksi, johon silakan ja kilohailin saaliita purettaessa voidaan noudattaa pääsääntöä lievempää sallittua poikkeamaa.

2) 12.2.2025: Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2025/274 neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 virkistyskalastuksen valvontaa koskevan 55 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä. Asetuksella säädetään menettelyistä, joita jäsenvaltioiden on noudatettava toimittaessaan virkistyskalastuksesta kerättyjä aggregoituja tietoja komissiolle, sekä virkistyskalastuksessa käytettyjen passiivisten pyydysten merkinnöistä.

3) Sovellettavaksi tammikuu 2026: Komission täytäntöönpanoasetus, joka korvaa voimassa olevan komission täytäntöönpanoasetuksen (EY) 404/2011[1].

[1] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 404/2011, annettu 8 päivänä huhtikuuta 2011, yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä

4) Sovellettavaksi tammikuu 2026: Komission delegoitu asetus. Asetuksella annettaisiin täydentäviä säännöksiä mm. kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyys-tietojen sähköisen toimittamisen vaatimuksista ja kalastusalusten päälliköitä koskevasta rekisteristä ja pistejärjestelmästä. Lisäksi lukuisia nykyisin komission täytäntöönpano-asetukseen (EY) 404/2011 sisältyviä säännöksiä siirrettäisiin delegoidun asetuksen artikloiksi sellaisenaan tai muutettuina.

5) Sovellettavaksi tammikuu 2028: Komission täytäntöönpanoasetus koskien purkamisvelvoitteen sähköistä etävalvontaa, ilman alusta harjoitetun kalastuksen saalisilmoituksia sekä konetehon ja vetoisuuden valvontaa.

6) Sovellettavaksi tammikuu 2029: Komission delegoitu asetus koskien jalostettujen kalastus- ja vesiviljelytuotteiden sekä levien jäljitettävyyssääntöjä.

7) Sovellettavaksi tammikuu 2030: Komission täytäntöönpanoasetus koskien virkistyskalastuksen saalisilmoitusvelvoitteen laajentamista eräisiin sellaisiin kalalajeihin, joiden kuolevuuteen virkistyskalastuksella on suuri vaikutus.

8) Aikataulu ei tiedossa: Komission täytäntöönpanopäätös tiettyihin kalastuksiin sovellettavista yksittäisistä valvonta- ja seurantaohjelmista. Päätöksellä muutetaan tai korvataan voimassa oleva täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/1986.

Jo hyväksyttyjen täytäntöönpanoasetusten (edellä kohdat 1 ja 2) ei arvioitu olevan sisällöltään sellaisia, että ne olisi tullut saattaa etukäteen eduskunnan tietoon. Todennäköisesti vuoden 2025 aikana hyväksyttäväksi tulevat säädökset (edellä kohdat 3 ja 4) sisältävät vaikutukseltaan erittäin merkittäviä säännöksiä, jotka valtioneuvoston näkemyksen mukaan on syytä saattaa etukäteen eduskunnan tietoon riippumatta siitä, säädettäisiinkö niistä kansallisesti lailla tai sitä alemman asteisilla säädöksillä. Käsillä oleva E-kirje keskittyy erityisesti edellä kohdassa 3 mainittuun täytäntöönpanosäädökseen.

2 Ehdotusten pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio on esittänyt alustavia luonnoksia vuonna 2025 hyväksyttäväksi tulevista säädöksistä. Virallisia luonnoksia tai ehdotuksia niistä ei kuitenkaan ole olemassa, ja luonnosten sisältö muuttuu jatkuvasti, joten komission ehdotuksia on tarkoituksenmukaista käsitellä yleispiirteisesti ja vaikutuksiltaan kaikkein merkityksellisimpiin kohtiin pitäytyen.

Voimassa oleva komission täytäntöönpanoasetus (EY) N:o 404/2011 on tarkoitus kumota, ja sen tilalle annettaisiin uudet säädökset siten, että osa säännöksistä tulisi uuteen täytäntöönpanoasetukseen ja osa uuteen delegoituun asetukseen.

Komission uudessa täytäntöönpanoasetuksessa kaikkein eniten muutoksia nykyisiin toimintatapoihin aiheuttaisivat saaliiden punnituksia ja niiden valvontaa koskevat säännökset.

Suurempia muutoksia tulisi myös alusten seurantajärjestelmien käyttöä koskeviin vaatimuksiin. Komissio haluaisi esimerkiksi tihentää aikavälejä, joiden mukaisesti seurantalaitteiden pitäisi tallentaa ja toimittaa tietoja muun muassa kalastusaluksen sijainnista ja nopeudesta. Lisäksi olisi säädettävä alle 12-metriä pitkien kalastusalusten seurantalaitteita koskevista vaatimuksista, sillä revisioasetuksen mukaan seurantalaitteet pitää olla kaikilla aluksilla pääsääntöisesti vuodesta 2028 lähtien.

2.1 Kalastustuotteiden punnitsemista koskevat säännökset

Neuvoston asetuksen 60 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki kalastustuotteiden määrät punnitaan lajeittain välittömästi sen jälkeen, kun ne on purettu jäsenvaltiossa, toimivaltaisten viranomaisten hyväksymissä punnitusjärjestelmissä ennen kyseisten tuotteiden varastointia, kuljettamista tai markkinoille saattamista. Tämän pääsäännön olennaiset asiat ovat saaliiden punnitseminen välittömästi purkamisen jälkeen purkamispaikassa sekä saaliiden punnitseminen lajeittain, mikä edellyttää kalojen lajittelua lajeittain ennen punnitsemista.

Neuvoston asetuksen 60 a artikla antaa komissiolle valtuuden hyväksyä täytäntöönpano-säädöksillä punnitusta koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä. Komission alustavissa luonnoksissa onkin varsin yksityiskohtaisia ehdotuksia, muun muassa:

- Kaikkien kalansaaliin punnitsemiseen käytettyjen järjestelmien tulisi olla viranomaisten hyväksymiä sekä kalibroituja ja sinetöityjä;
- Punnitustulokseen ei saisi soveltaa mitään kalansaaliissa olevan veden tai jään vähennyksiä; vesi ja jää olisi poistettava saaliista ennen sen punnitsemista;
- Suurempien saaliiden tapauksessa punnitusjärjestelmien tulisi mahdollistaa punnituskirjausten edellyttämien tietojen tallennus ja siirto;
- Punnitusjärjestelmät tulisi sijoittaa vakaalle ja vaakasuoralle alustalle;
- Saaliiden punnitsemisen kuljetuksen jälkeen saisi tehdä vain viranomaisten hyväksymissä laitoksissa/tiloissa;

2.2 Näytteenotto- ja valvontasuunnitelmat

Neuvoston asetus antaa mahdollisuuden, että komissio hyväksyy täytäntöönpano-säädöksillä poikkeuksia 60 artiklassa säädettyyn pääsääntöön kalansaaliin lajikohtaisesta punnitsemisesta purkamisen yhteydessä. Komission hyväksynnän jälkeen jäsenvaltiot voivat sallia kalastustuotteiden punnitsemisen

a) purkamisen yhteydessä komission hyväksymän näytteenottosuunnitelman mukaisesti riippumatta siitä, ovatko kalastustuotteet lajiteltuja vai lajittelemattomia;

b) aluksella, kun kyseessä ovat lajitellut kalastustuotteet, edellyttäen, että ne punnitaan uudestaan purkamisen yhteydessä komission hyväksymän näytteenottosuunnitelman mukaisesti;

c) kuljetuksen jälkeen saman jäsenvaltion alueella sijaitsevassa määräpaikassa komission hyväksymän valvontasuunnitelman mukaisesti riippumatta siitä, ovatko kalastustuotteet lajiteltuja vai lajittelemattomia;

d) kuljetuksen jälkeen toisen jäsenvaltion alueella sijaitsevassa määräpaikassa komission hyväksymän yhteisen valvontaohjelman mukaisesti riippumatta siitä, ovatko kalastustuotteet lajiteltuja vai lajittelemattomia.

Alustavissa luonnoksissa komission täytäntöönpanoasetukseksi esitetään yksityiskohtaisia säännöksiä, joiden tulisi sisältyä komission ja jäsenmaiden hyväksymiin näytteenotto- ja valvontasuunnitelmiin ja valvontaohjelmiin. Suomen kalastuselinkeinon kannalta merkityksellisimpiä ovat purkamisen yhteydessä punnittavan lajittelemattoman saaliin näytteenottosuunnitelma sekä kuljetuksen jälkeen Suomessa punnittavan saaliin valvontasuunnitelma. Suomesta ei ole viety muihin maihin kalastustuotteita ilman, että ne olisi ennen kuljetusta punnittu Suomessa. Suomalaiset kalastusalukset eivät myöskään punnitse saaliitaan aluksella.

Komission asetusehdotuksen erään version mukaan lajittelemattoman saaliin näytteenottosuunnitelman vaatimuksiin kuuluisivat muun muassa seuraavat velvoitteet:

- Saaliit tulee purkaa sellaisessa kunnossa, että niiden lajit on mahdollista tunnistaa täsmällistä punnitsemista varten;
- Näytteet tulee ottaa säännöllisin välein koko purkamisen ajan, käyttäen automaattista tai puoliautomaattista näytteenottojärjestelmää;
- Näytteen koko Itämeren kalastuksessa olisi 5 kg ja näytteitä tulisi ottaa vähintään säädettävä määrä suhteessa saaliin kokoon; alustavasti määrät kasvaisivat nykyiseen käytäntöön verrattuna moninkertaisiksi: esimerkiksi 50 000 kg:n saaliista tulisi ottaa jopa 24 näytettä, jolloin näytteiden yhteismäärä olisi 120 kg;
- Näytteet tulisi lajitella ja punnita kalalajeittain;
- Näytteenotto tulisi tehdä joko viranomaisten tai puolueettomien akkreditoitujen punnitsijoiden läsnä ollessa taikka valvottuna sähköisillä etävalvontalaitteilla kuten valvontakameroilla;
- Jäsenvaltioiden viranomaisten olisi tarkastettava vähintään 5 % purkamistapahtumista ja 7,5 % puretuista saalismääristä;
- jne.

Komission alustavan asetusehdotuksen mukaan punnitseminen vasta kuljetuksen jälkeen olisi mahdollista, jos tätä varten laadittava valvontasuunnitelma sisältäisi muun muassa seuraavia vaatimuksia:

- Kuljetukset suorittaa siihen tehtävään hyväksytty yritys;
- Punnitseminen tehdään laitoksessa/tilassa, joka on hyväksytty ja rekisteröity tähän tarkoitukseen;
- Kukin kuljetusyksikkö vie kalalastinsa kokonaisuudessaan yhteen punnituspaikkaan;
- Kuljetusyksiköt tulee joko sinetöidä tai jäsenvaltioiden tulee muulla tavoin varmistaa sääntöjen noudattaminen riskinhallintaan perustuen;
- Kalan on oltava kuljetuksen jälkeen niin hyvässä kunnossa, että kunkin yksilön laji voidaan tunnistaa;
- Lajittelemattomaan kalaan on sovellettava näytteenottosuunnitelmaa (vrt. edellä, ml. punnitusten suorittaminen valvotusti);
- Sähköinen etävalvonta on asennettava kalan purkamiseen, varastointiin, näytteenottoon ja punnitukseen, kun punnituslaitoksen kapasiteetti ylittää tietyn rajan;
- Jäsenvaltioiden viranomaisten olisi tarkastettava vähintään 5 % tapahtumista ja 7,5 % kunkin lajin kuljetetuista saalismääristä;
- Kuljettajilla on oltava seurantajärjestelmät, ja viranomaisten on voitava paikantaa kuljetusyksikön sijainti koko matkan ajan;
- jne.

2.3 Delegoitu säädös

Komission alustavan luonnoksen mukaan tuleva delegoitu asetus muodostuisi pääosin jo voimassa olevista säännöksistä, jotka olisi siirrettävä komission täytäntöönpano-asetuksesta (EY) N:o 404/2011 uuteen delegoituun asetukseen.

Voimassa olevaan täytäntöönpanoasetukseen verrattuna selkeä muutos tehtäisiin esimerkiksi jäljitettävyyttä koskevien tietojen välittämistä koskeviin sääntöihin, koska revisioasetuksella säädettiin, että tiedot tulee asettaa saataville digitaalisesti sille toimijalle, jolle kalastus- tai vesiviljelytuotteet toimitetaan. Delegoidussa asetuksessa täsmennettäisiin, että tietojen digitalisointi tulisi tehdä käyttäen kansainvälisesti tunnustettuja standardeja, joilla varmistetaan jäljitettävyystietojen yhteentoimivuus ja todennettavuus toimitusketjun eri toimijoiden eri jäljitettävyysjärjestelmien välillä. Lisäksi säädettäisiin muun muassa aika, miten pitkään yritysten tulee säilyttää jäljitettävyys-tiedot; tämä aika on vaihdellut komission eri luonnoksissa 1 ja 3 vuoden välillä ja myös sen mukaan, onko kyseessä tuoreet vai jäädytetyt tuotteet.

Delegoituun säädökseen tulisi myös muun muassa säännökset uudesta kalastusalusten päälliköiden rekisteristä, johon kirjattaisiin päälliköille vakavista rikkomuksista määrätyt

pisteet. Säännöksissä kuvattaisiin myös, miten jäsenmaiden tulisi toimia yhteistyössä, kun päällikkö on muun kuin kalastusaluksen lippuvaltion kansalainen.

3 Ehdotusten oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Ehdotuksista ei vielä ole olemassa sellaisia luonnoksia, joissa komission esittämä oikeusperusta olisi näkyvissä. Ehdotukset kuitenkin perustuvat revisioasetuksella muutettuun neuvoston asetukseen (EY) N:o 1224/2009 ja siinä useissa artikloissa annettuihin valtuuksiin antaa delegoituja ja täytäntöönpanosäädöksiä.

Delegoitujen säädösten antaminen perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 290 artiklaan, jonka 1 kohdan mukaan lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttävässä säädöksessä voidaan siirtää komissiolle valta antaa muita kuin lainsäätämisjärjestyksessä hyväksyttäviä, soveltamisalaltaan yleisiä säädöksiä, joilla täydennetään tai muutetaan lainsäätämisjärjestyksessä hyväksytyn säädöksen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia.

Täytäntöönpanosäädösten antaminen perustuu SEUT 291 artiklaan, jonka 2 kohdan mukaan, jos unionin oikeudellisesti velvoittavat säädökset edellyttävät yhdenmukaista täytäntöönpanoa, kyseisillä säädöksillä siirretään täytäntöönpanovaltaa komissiolle.

Unionisopimuksen 5 artiklan 4 kohdassa säädetään suhteellisuusperiaatteesta. Sen mukaan unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen unionin perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi. Sääntelyehdotus on suhteellisuus-periaatteen näkökulmasta eräiltä osin kyseenalainen, sillä osa ehdotetuista säännöksistä on kestävän kalastuksen näkökulmasta tarpeettoman yksityiskohtaisia ja ylimitoitettuja.

Unionisopimuksen 5 artiklan 3 kohdan mukainen toissijaisuusperiaate soveltuu vain unionin ja jäsenvaltioiden jaetun toimivallan alalla. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 3 artiklan mukaan meren elollisten luonnonvarojen säilyttäminen osana yhteistä kalastuspolitiikkaa kuuluu unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

4 Ehdotusten vaikutukset Suomessa

Suomen kalastusta voidaan pitää yleisesti ottaen kestävänä, kalastuksenvalvonta on vaikuttavaa, ja vakavia rikkomuksia havaitaan harvoin. Euroopan komissio on kuitenkin tarkastuksissaan kiinnittänyt huomiota valvonnan puutteisiin, joista oleellisimmat liittyvät kalansaaliiden punnituksiin ja saalistietojen tarkkaan kirjaamiseen. Myös Suomen viranomaiset ovat havainneet valvonnan ja tarkastusten yhteydessä jonkin verran lajikohtaisten saaliiden virheellistä raportointia. Mikäli komission ehdotusten mukaiset toimet otetaan käyttöön, yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpano ja valvonta tehostuisivat olennaisesti niin Suomessa kuin koko unionissa. Itämeren eräiden kalakantojen heikkoon tilaan on kuitenkin pääosin muita syitä kuin kalastus tai kalastuksen ja saaliiden purkamisen valvonnan puutteet, joten ehdotetut säädökset eivät todennäköisesti vaikuta keskeisesti kalakantojen tilaan Itämerellä.

Silakkaa ja kilohailia pyytävien kalastusalusten nykyinen kalastuskäytäntö ei aina täytä vaatimusta, jonka mukaan saaliit tulee purkaa sellaisessa kunnossa, että niiden lajit on mahdollista tunnistaa täsmällistä punnitsemista varten. Jotta kala ei hajoaisi ja muokkaantuisi tunnistamattomaksi troolipyydyksessä tai aluksella, troolivetoja ja kalastusmatkoja joudutaan monissa tapauksissa lyhentämään tai kalastusta välttämään muuna kuin kylmän veden aikana tai tehostamaan kalansaaliiden jäähdytystä aluksella. Kalastajat joutuvat luopumaan myös toisinaan havaitusta käytännöstä, jossa kalastusalusta ei pureta täysin tyhjäksi ennen seuraavalle kalastusmatkalle lähtemistä, sillä alukselle jäävä saalis ei voi säilyä hyväkuntoisena.

Lyhyemmät kalastusmatkat johtavat siihen, että alukset tekevät enemmän edestakaisia matkoja merelle ja kalasatamiin, mikä lisää polttoainekustannuksia ja ilmastopäästöjä. Saaliiden jäähdytys aluksella aiheuttaa vastaavia kustannus- ja ympäristövaikutuksia. Tarkkaa lajikohtaista saalistietoa ei kuitenkaan nykyisin käytössä olevilla menetelmillä ole saatavissa, jos kala ei purettaessa ole hyvälaatuista. Käynnissä olevat kehityshankkeet saattavat kuitenkin tuottaa menetelmiä, joiden avulla tarkka lajikoostumus on mahdollista määrittää jo merellä tai myös osittain hajalle menneestä kalojen massasta.

Kalansaaliin luotettavan lajimäärityksen vaatimalla näytemäärän kasvattamisella olisi monitahoisia vaikutuksia. Kalan punnitsemisesta vastaavien toimijoiden työmäärä kasvaisi selvästi nykyisestä. Näytteiden ottamiseen, lajitteluun ja säilyttämiseen olisi tehtävä investointeja, jotta prosessi olisi mahdollisimman nopea ja tehokas. Punnitustiloihin hankittavat lajittelupöydät käsityönä tehtävää lajittelua varten ja konenäköön perustuvat automaattiset lajittelijat ovat esimerkkejä mahdollisista vaihtoehdoista.

Toisaalta näytemäärän kasvattamisella on sekä elinkeinon että hallinnon kannalta merkittäviä oikeusturvavaikutuksia. Mitä suurempi näytemäärä on, sitä varmempi on punnituksessa tai tarkastuksen yhteydessä saatu tieto lajikohtaisesta kalamäärästä. Tiedon luotettavuus puolestaan antaa varmemman pohjan epäiltyjen rikkomustapausten käsittelylle ja mahdollisesti määrättäville seuraamuksille. Epävarma punnitustulos on helpompi katsoa puutteelliseksi näytöksi rikkomustapauksia käsiteltäessä.

Ankarat vaatimukset kalan punnitsemiseksi vasta määräpaikkaansa kuljetuksen jälkeen voivat johtaa siihen, että elinkeinon toimintatapoja joudutaan muuttamaan. Viranomaiset joutuvat yhdessä elinkeinon kanssa harkitsemaan, miten valvonnan kokonaisjärjestelmä jatkossa toteutetaan niin, että Euroopan unionin lainsäädäntöä voidaan täysimääräisesti noudattaa mahdollisimman vähäisin vaikutuksin ja kustannuksin. Suuriakin investointeja joudutaan joka tapauksessa tekemään ainakin kalasatamiin ja mahdollisesti muihin kohteisiin. Suurten kalansaaliiden purkamiseen hyväksyttyjen kalasatamien määrää joudutaan myös vähentämään huomattavasti, koska varat eivät riitä kaikkien nykyisten satamien varustamiseen uusia vaatimuksia vastaaviksi. Suomen kansallisen Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) ohjelman rajallisten varojen ja valtion taloustilanteen takia valvonnan kustannuksia joudutaan muiden elinkeinojen tapaan myös kalastuselinkeinossa yhä enemmän siirtämään toimijoiden kannettaviksi.

Komission tulevilla säädöksillä ei odoteta olevan suoria vaikutuksia valtion talousarvioon, mutta sillä odotetaan olevan vaikutuksia esimerkiksi siihen, miten EMKVR-tukia Suomessa kohdennetaan. Voimakas painotus valvontaan ja kalasatamiin heikentää mahdollisuuksia tukea yritysten investointeja ja yleishyödyllisiä innovaatiohankkeita. Valvontaa tekevissä viranomaisissa voi myös esiintyä tarvetta kohdentaa enemmän työvoimaa kalastuksenvalvonnan tehtäviin. Euroopan komissio on tarkastuksissaan todennut, että Suomen nykyiset valvontaresurssit ovat riittämättömät. Työvoiman käyttöä voidaan kuitenkin myös tehostaa muun muassa digitalisaation hyväksikäyttöä lisäämällä ja lainsäädännössä joitain rekisteröintimenettelyjä keventämällä.

Yhteisen kalastuspolitiikan valvontaan liittyvää lainsäädäntöä joudutaan uudistamaan revisioasetuksen täytäntöönpanemiseksi. Samassa yhteydessä voidaan ottaa huomioon ne kansallisen lainsäädännön muutostarpeet, joita mahdollisesti tulee Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksistä. Suuria muutoksia lain tasolla ei kuitenkaan odoteta vaadittavan, koska unionin säädökset ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä.

5 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja kansallinen käsittely

Uusia ehdotuksia täytäntöönpanoasetukseksi ja delegoiduksi asetukseksi ei ole virallisesti hyväksytty komissiossa, mutta valtioneuvosto katsoo, että asia voidaan jo saattaa eduskunnan käsittelyyn, sillä ehdotuksen epävirallisista luonnoksista on käyty keskustelua muun muassa kalastuksenvalvonnan asiantuntijaryhmän kokouksessa 20.11.2024 sekä teknisissä kokouksissa. Keskustelua jatketaan keväällä 2025 asiantuntijaryhmässä. Täytäntöönpanoasetusehdotuksesta äänestetään todennäköisesti keväällä tai kesällä 2025 kalastus- ja vesiviljelyasioiden komitean kokouksessa. Vaikutuksiltaan kaikkein suurimpien asioiden eli kalansaaliiden punnitsemista koskevien näytteenotto- ja valvontasuunnitelmien vähimmäisvaatimusten osalta käsittely ja päätöksenteko saattaa lykkääntyä myöhemmäksi.

E-kirjeluonnos käsiteltiin EU-asioiden komitean kalastusjaostossa 3.2.2025.

Täytäntöönpanosäädökset hyväksytään noudattaen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 182/2011 5 artiklan mukaista tarkastelumenettelyä, ja kalastus- ja vesiviljelyalan komitea äänestää komission antamasta ehdotuksesta. Tarkastelumenettelyssä komissio voi antaa täytäntöönpanoasetuksen, ellei määräenemmistö äänestä asetusta vastaan. Jäsenvaltioiden määrä, joka riittää estämään säädöksen antamisen, on 55 % EU-maista, jotka samalla edustavat vähintään 65 % EU:n koko väestöstä.

Komission antamat delegoidut säädökset tulevat voimaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asianomainen säädös on annettu tiedoksi Euroopan parlamentille ja neuvostolle, ilmaissut vastustavansa sitä tai jos sekä Euroopan parlamentti että neuvosto ovat ennen mainitun määräajan päättymistä ilmoittaneet komissiolle, että ne eivät vastusta säädöstä.

6 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 16 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kalastusta, kalastusalusten rekisteröintiä ja kalastuselinkeinon ohjaamista. Komission asetusehdotukset kuuluvat siten maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus on edustettuna EU-asioiden komitean kalastus-jaostossa.

7 Esitys Suomen kannaksi

Suomen kannan muotoilussa on otettu huomioon, että eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, että kalakannan ja sen monimuotoisuuden suojelemiseen ja säilyttämiseen perustuvat säännöt edistävät tärkeällä tavalla perustuslain 20 §:n ympäristövastuu-säännöstä (esim. PeVL 5/2017). Euroopan komission säädöksillä voi kuitenkin olla varsin merkittäviä vaikutuksia elinkeinon harjoittamiseen ja elinkeinovapauteen, jolloin oikeasuhtaisuuden huomioiminen korostuu.

Suomi kannattaa tavoitteita riittävän valvonnan järjestämiseksi, jotta kalastuksen kestävyys voidaan varmistaa ja kalastuksen vaikutuksista saadaan välttämätön tieto tieteellisen tutkimuksen ja kalastusmahdollisuuksien pohjana olevan neuvonannon tarpeisiin. Valvonnassa ja tiedon keräämisessä tulee kuitenkin pitää kiinni suhteellisuus-periaatteesta ja ylimitoitettuja vaatimuksia ei pidä säätää.

Suomi pitää tärkeänä, että Euroopan komissiolle annettuja valtuuksia antaa delegoituja ja täytäntöönpanosäädöksiä ei ylitetä eikä sovelleta liian laveasti.

Suomi pitää myös tärkeänä, että sääntelyä kehitettäisiin tavalla, joka mahdollistaa uusien innovaatioiden käyttöönoton kehittyvällä toimialalla ja sen valvonnassa. Säädöksissä ei tule tarkasti määrittää niitä teknologioita ja menettelyitä, joita valvonnassa ja yritysten toiminnassa on käytettävä.

Kalansaaliiden punnitusta koskevien sääntöjen osalta maa- ja metsätalousministeriö pitää ymmärrettävänä pyrkimystä siihen, että saaliit purettaisiin sellaisessa kunnossa, että niiden lajit on mahdollista tunnistaa täsmällistä punnitsemista varten. Jos lajittelemattomien kalasaaliiden lajisuhteet saadaan kuitenkin saaliista tai sen osasta määriteltyä luotettavasti ja riittävällä tarkkuudella purettaessa tai jo merellä, ei tätä velvoitetta tulisi kuitenkaan edellyttää purkamisen yhteydessä. Muilta osin sääntöihin olisi pyrittävä saamaan huomattavia lievennyksiä niin, että kalastuselinkeinon toiminta-edellytykset ja kilpailukyky eivät kohtuuttomasti heikkene ja että kalastuksenvalvonta mitoitetaan oikeasuhtaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö viittaa myös kantoihin, jotka eduskunta hyväksyi aiemmin, kun kalastuksenvalvontajärjestelmän muuttamista koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) 2023/2842 neuvoteltiin (U 66/2018 vp). Ministeriö pitää näitä

linjauksia edelleen asianmukaisena pohjana, kun Suomen yksityiskohtaisempia kantoja ehdotuksiin täytäntöönpano- ja delegoiduista säädöksistä muotoillaan.

Julkisen talouden ja hallinnon näkökulmista olennaista on myös, ettei sääntelyllä lisätä suhteettomasti ja kansallisesti epätarkoituksenmukaisella tavalla hallinnollista taakkaa ja viranomaistoiminnan kustannuksia, jotka jatkossakin on katettava julkisen talouden suunnitelmissa linjattujen määrärahakehysten puitteissa.

On toivottavaa, että maa- ja metsätalousministeriölle on tarkoituksenmukaista antaa laaja harkintavalta säädösehdotuksista järjestettävissä äänestyksissä. Äänestämistä koskevissa linjauksissa on otettava huomioon edellä kuvattujen kantojen lisäksi sekä mahdollisuus vaikuttaa lopputulokseen että Suomen sijoittuminen muiden jäsenvaltioiden ryhmittymiin ja arvioidut vaikutukset Suomen tuleviin toimintaedellytyksiin ja yhteistyökumppanuuksiin yhteisen kalastuspolitiikan ratkaisuja valmisteltaessa.